

VEVERSKÁ BÍTÝŠKA ve vzpomínkách pamětníků

Město Veverská Bítýška - Zpravodaj 12/2019 - příloha

zpracovala Ilona Coufalová - kronikář města (ilona.coufalova@atlas.cz)

Paměti pana Josefa Kladivy (pokračování ze Zpravodaje 08/2019)

Zdroj: Pavel Janšta, vnuk pana Kladivy
Zpracovala: Ilona Coufalová, kronikářka

V roce 1960 pořízena na náměstí lékárna a v Jarošově zahradě (znárodněna včetně mlýna původnímu majiteli panu Jarošovi) postaven jeden státní a druhý družstevní třípodlažní dům.

A ještě malou poznámku, jak se ho nás v méch mladých letech mlovalo.

*-dobré den stréčko, je tetička duma?
-vod kád' seš chlapečko ? Já so z Veverský Betýške...*

Hospodář poróčí pacholkovi:

Francko, dneska pojeděš vorat do zadních Hojezdů. Pěkně to zvuř. Zasijeme tam pšenico, abe bele na rok koláče. Věčer přijed' brzo, nezvostaví tam moc dlóho.

Tímto nářečím mluvili i ve Hvozdcích a v Chudčicích.

V Lažánkách mluvili ináč:

-tutu je potěšení moje

-kolatá zahrádka malovaný vrátka

Stréc z Heroltic přišel zvat na hode:

Juzefe, šestnáctýhu maja na svatýhu Jana só hu nás bude. Já sem Vás přišel puzvat. Tak přindite hístě!

Touto druhou mluvou mluvili v Lažánkách, Maršově, Braníškově, Deblíně, Svatoslavi, Senticích, Drásově, Malhostovicích, Deblíně a Moravských Knínicích. Za mých mladých let.

Bylo to Kulábské nářečí a mluvily tak v obcích, které patřily městu Brnu.

1965

V září 1965 v Tišnově otevřena okresní velkopekárna.

Domácí pekárny u Jeroušků č. 38 a u Balabánů byly zrušeny.

1967

28.10.1967 zemřela v naší obci paní MVDr Peigerová na odpočinku. Byla to první promovaná lékařka v naší republice. Rodem z Prahy a působila v brněnské Vesně (*ústav pro vzdělávání žen*).

1968

Rok byl pro nás plný událostí a překvapení.

První tajemník KSČ a prezident republiky Antonín Novotný odstoupil. Místo 1. tajemníka převzal Alexandr Dubček - Slovák. Presidentem byl stanoven generál Ludvík Svoboda. Předseda vlády Oto Černík a předseda poslanecké sněmovny Smrkovský.

Obnovena byla i částečně svoboda.

Noviny, rozhlas a televize přizpůsobily se nové politice a vzrůstala se i pravicová strana. Sociální demokrati chtěli obnovit stranu a obnovila se strana lidová.

Veškeré chyby a nedostatky padesátých let, násilí spáchaná na nevinných občanech byly veřejně pranýřovány.

Vláda slibovala, že se zavede socialismus s lidskou tváří. Občané měli je za to rádi a připravovali jim ovace. Političti vězňové byli propuštěni na svobodu a byli soudně rehabilitováni.

Představitelé vlády, členové komunistické strany byli též politickými vězni a slibovali, že násilí spáchané v padesátých letech se nebude opakovat.

Na 13. sjezdu KSČ tyto směrnice schválili. Soudruzi, kteří se dopustili násilí byli ze služeb propuštěni. To se nelíbilo ostatním členům Varšavské smlouvy. Měli obavy, abychom se od nich neodtrhli neboť se navazovaly obchodní vztahy se západními státy, které byly vývojově pokročilejší.

Naše vláda byla pozvána do železniční stanice Čierné na Slovensku, kde se sešla se zástupci ruské vlády Brežněvem a Kosyginem. Byl jim vytykán revanšismus a kontrarevoluce.

Členové vlády pozvali k nám jugoslávského presidenta Tita, který se u nás za I. republiky učil zámečnickem. Dále zástupce komunistické strany Itálie a Francie, aby se na vlastní oči přesvědčili, že se u nás nic zvláštního neděje a jest u nás klid a pořádek.

Členové Varšavské smlouvy nebyli s tím spokojeni. Konána další konference v Bratislavě. Mezitím vojska Varšavské smlouvy manévrovala v Německé demokratické republice.

21. srpna 1968 v nočních hodinách vtrhla tato vojska na naše území, která obsadila.

Okupace naší republiky se zúčastnila armáda: ruská, východoněmecká, polská, maďarská a bulharská. Rumuni se nezúčastnili.

Zmíněná vojska vtrhla na naše území v obrněných vozech a tancích se záminkou, že je u nás kontrarevoluce. Cestou nadělali vojáci hodně škody. Silnice byly poškozeny, stromy vyrvány, sady zdemolované. Přišlo několik lidí o život. Jednak při srážce vozidel, poněvadž se nedodržovala pravidla. Dále zvědavci v oknech to zaplatili i životy. Naš národ nelibě nesl okupaci naší republiky. Ani cizí vojska nevítal, jako v roce 1945. Choval se k nim chladně.

Veškerá práce se zastavila. Lidé seděli u rádia nebo u televize. Zprávy se vysílaly ve dne v noci.

Každý byl zvědav na nové události. Národ byl tak sjednocen, jako nikdy předtím.

Na plotech, stavbách a silnicích se objevily nápisy.

Ať žije Dubček, Svoboda, Smrkovský, Černík! Pryč s okupanty!

Prezident republiky vyzýval občany ke klidu, aby nevzniklo krveprolití.

Nato byli naši vládní činitelé zavoláni do Moskvy k pořádku.

Ing. Oldřich Černík, Dubček, Smrkovský, Svoboda, Husák. Pobyli v Moskvě několik dní.

Byli u nás obavy, že se již nevrátí.

Pak byli z vlády vyloučeni: Ing. Černík, Smrkovský a Dubček.

Dr. Husák byl jmenován 1. tajemníkem a generál Svoboda zůstal prezidentem dál.

Proti okupaci byli vysokoškoláci, kteří se bouřili a jeden student se na protest zaživa na Václavském náměstí v Praze upálil. Jmenoval se Jan Palach.

Pohřbu se zúčastnil prezident republiky Ludvík Svoboda, celý profesorský sbor. Ohromný zástup občanů jej doprovodil na Olšanský hřbitov.

Velké množství pravicově smýšlejících občanů, hlavně inteligence, opouštělo vlast. Prchali přes hranice do západního Německa a Rakouska.

Roznesla se pověst, že bude nová měna. Lidé z obavy, aby peníze nepozbyli, hromadně nakupovali zboží. Rovněž ženy ruských důstojníků nakupovaly celé série obuvi, šatů a prádla. Obchody byly v pravém slova smyslu vyprodány.

1969

Byl zaveden 5 denní pracovní týden a volná sobota.

V tomto roce se započalo se stavbou čtyřpodlažních domů na novém sídlišti Na Bitýškách.

Přestože Ministerstvo zemědělství vydalo výnos, že se nesmí stavět na úrodných pozemcích a majitelé polí se ohražovali. Udělalo se nové sídliště a staví se družstevní byty.

Byla provedena rekonstrukce silnice od Nových Dvorů nahoru směrem do Bitýšky.

Stará silnice vedla od Kantýny (*nyní Hotel Nový Dvůr*) kolmo nahoru do strmého kopce.

Serpentinou se stala silnice lehčeji sjízdná

Byla opravena místní národní škola.

JZD postavilo velkou kůlnu na píci.

V roce 1969 byla v kostele 1. dožínková slavnost na poděkování Pánu Bohu za šťastně sklizenou úrodu.

Pozváni byli funkcionáři JZD z Vev. Bitýšky, Hvozdece, Chudčic a Státní statek Nový dvůr na Veveří. Předě mši svatou rozdali skupináři všem zúčastněným kytičky z obilí ozdobené myrtou.

Po slavné mši předal pan farář každému JZD dožínkový věnec. Byl jsem přítomen s našim agronomem St. Sle-

zákem a měl jsem za úkol panu faráři poděkovat. Kostel byl přeplněn lidmi i ze zvědavosti. Agronom převzal dožínkový věnec.

Tento rok byl velmi úrodný. Docílili jsme ponejprv 36q z hektaru obilí. Rovněž brambor zejména raných se také urodilo. Splnili jsme nejen dodávku, ale ještě jsme prodávali po okolních obcích. Podzim byl velice suchý což mělo vliv na růst cukrovky, která byla slabší. Oziminy nemohly ani vzejít pro nedostatek vláhy, třebaže byly včas zasety. Vzešly až pod sněhem.

Zima roku 1969-1970 byla velmi dlouhá, třebaže mrazy nebyly kruté. Trvala od půli prosince až do sv. Josefa 19. března, kdy byl na polích sníh, kterého napadlo 1m vysoko.

Staré přísloví: moc sněhu, málo vody.

Pod silnou vrstvou sněhu zem na jaře rozmrzne a všecka voda se vsákne do půdy.

Po sv. Josefu, jak se říkávalo: najde-li sv. Josef led, seká jej hned.

Začalo tát a sníh pomalu zmizel. Přesto panovalo chladné počasí a se setím jařin se započalo až 15.dubna.

V roce 1969 po mnoha letech byl náš chrám Páně podle původního barokního slohu vymalován.

Provedly se různé úpravy což se některým věřícím nelíbilo.

Kupříkladu tam bylo více stejných soch. Nechala se jen jedna.

Rovněž na prostředku visely tři lustry, které byly přemístěny do Božího hrobu.

Křížová cesta bývala rozdělena po pilířích. Teď je sloučena.

Malbu kostela provedli místní malíři: Babák, Drápal a Konečný za 79 000 Kčs.

29.3.1969 přijel otec biskup Dr. Skoupý a udělil věřícím sv. Biřmování. Poděkoval za pěkné přivítání, kterému se mu u nás dostalo.

Důstojný pan otec biskup brněnský syn rolníka z Lipůvky.

Dr. Karel Skoupý oslavil letos 85.narozeniny a dočkal se vzácného jubilea 60 let kněžství.

Byl od roku 1950 do 1968 internován v Žernůvce u Tišnova. Bylo s ním od správy starobince slušně zacházeno. Řádové sestry, které tam jsou na odpočinku, jej ošetřovaly. Obdržel od našich krajanů z ciziny prostřednictvím Červeného kříže mnoho darů.

Za vlády Dubčkové dostal svobodu a byl znovu nastolen na úřad biskupský.

Odjížděl z Žernůvky doprovázen četnými hosty v autech. Doprovázely jej i staré řádové sestry.

Kudy projížděl jeho průvod, byly mu uspořádány ovace.

V rodné obci Lipůvce přivítaly jej družičky s panem farářem a spousta věřících s hudbou.

Na Petrově přivítali jej představitelé církve Československé, Českobratrské, Starokatolické a Židovské.

1970

5. dubna byla odhalena pamětní deska důstojnému panu faráři a spisovateli Jestrábskému, který u nás celý život od roku 1667 působil a ubohé farníky po 30 leté válce vychovával a těšil.

Zemřel v roce 1719 raněn mrtvicí.

V roce 1970 povolena byla mše svatá sloužena v mateřském jazyce.

Předtím sloužil kněz mši svatou latinsky u hlavního oltáře obrácen zády k věřícím.

Pořízen byl i obětní stůl na kterém jest sloužena mše svatá.

Byla provedena revize stranických legitimací.

Občané, kteří sympatizovali s Dubčekem, byli zbaveni svých funkcí a odebrána jim stranická legitimace. Prvním tajemníkem jmenován Dr. Husák.

Strana komunistická jest jako vedoucí. Ostatní strany, Lidová a Socialistická jsou sdruženy v národní frontě a spolupracují se stranou Komunistickou. Na přání Slováků, byl utvořen federální stát, který má svůj parlament a společnou federální vládu.

Církevní náboženské průvody, které byly v roce 1968 povoleny, zůstaly v platnosti.

V roce 1969 bylo první Boží Tělo s průvodem po náměstí z 4 oltářů. Po 24 letech.

Rovněž na poutě na Vranov mohlo se jít v průvodě.

U nás každým rokem 1. neděli v červnu bývá pouť u Tří křížů, kde stával nahoře (*míní se v lese Na Skalách - nad Chudčicemi*). Tam vede cesta poutníků se zastaveními u kapliček) kostelík zrušený za Josefa II.

Dne 15.srpna na svátek panny Marie (nebo příští neděli) bývá starobylá pouť u kostelíčku Matky Boží na Veveří u hradu.

Rodiče po delší přestávce zase chodí s dětmi ke křtu a posílají děti do náboženství. Ne všichni. Rovněž obnovily se církevní snátky. Hodně pravomoci bylo dáno MNV (Místní národní výbor). Jsou zřízeny jednotlivé odbory: zemědělský, stavební, sociální a policejní.

Paní móda navrhovala krátké mini sukně a děvčata závodila v jejich délkách. Čím kratší tím modernější až to vzbuzovalo určitý odpor. Některé zase nosily dlouhé kalhoty.

Chlapci si nechávali dlouhé vlasy a sem tam se objevili s plnovousem.

Stalo se, jak Sibyla prorokovala - nebylo někdy k rozpoznání chlapce od děvčete, jak jim dnes říkají h o l k y.

Život v naší republice se zkonsolidoval. Lidé si zvykli na socialismus. Práci mají muži i ženy.

Z nastřádaných peněz opravují se chalupy a stavějí nové. Pořizují si ústřední topení, obýváky.

Kupují osobní auta, chladničky a elektrické pračky.

S velkým stavebním ruchem projevila se nouze o stavební materiál.

Pozdě, ale přece! Obnovovaly se zastavené cihelny.

Jednotlivá družstva se akciovým kapitálem sdružovala. Zřizovaly se společné cihelny. Naše JZD má svoje akcie složené v cihelně v Řičanech. Získalo tím cihle na stavbu porodny pro prasnice a taky pro členy JZD, kteří si staví.

Po roce 1946 byla vystavena postupně celá čtvrť rodinných domů na levém břehu Svratky.

Dále činžovní dům na tržišti u mostu pro zaměstnance továrny Rico a vedle obecní činžovní dům. Původně tam byla Zábojova pila. *(jedná se o prostor za horním kamenným mostem přes řeku Svratku, který je vymezen ulicemi Tišnovskou a Marušky Kudeříkové).*

V roce 1970 přistoupili jsme (JZD Veverská Bítýška) za člena velkodružby v Moravanech.

Náš chov slepic byl potom zrušen a objekty družby převzala Vysoká škola technická a upravila je na pracovní. Připravuje se zde i projekt na stavbu pražského metra.

Tohoto roku bylo započato se stavbou dálnice Praha - Brno.

1971

Zima 1970-71 byla dlouhá. Napadlo dosti sněhu a pole si náležitě odpočala. Mrazy nejvýše -15°C.

V únoru se oteplilo, takže některé stromy obživovaly. V březnu opět mrzlo celý měsíc. Některé ovocné stromy pomrzly a co zůstaly měly buď málo nebo žádné ovoce.

Se setím na poli se započalo až v dubnu.

Celý máj byl suchý. Nepršelo až v červnu, kdy se sušila sena a vojtěška. Velké, časté deště stěžovaly práci a seno znehodnotily.

Naproti tomu červenec a srpen velké sucho a tropické vedro až 30°C. Na žně se toto počasí osvědčilo zejména při kombajnové sklizni.

Za 12 dní při použití 3 kombajnů bylo po žních.

Brambory a druhá seč (otava) utrpěly značně suchem. I řepa. Obilí dobře sypalo. Bylo více zrna než loni.

1ha	dal průměrně	q
-pšenice		37
-ječmen		29
-řepka		24
-hrách		30
-mák		14
-rané brambory		+90

(pokračování v dalším čísle Zpravodaje)